

บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครูบาภิชัยขาวปี

The role of Khru Ba Aphichai Khaopi in spreading Buddhism

พระครูสุวิมลเสีลากร (สุรินทร์ สุวณโณ/เตจ๊ะสา)
Phrakhrusuvimonseelakorn (Surin Suvangno/Thajasa)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Email : Surin.Suvangno@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ คือ 1. เพื่อศึกษาประวัติและปฏิบัติของครูบาภิชัยขาวปี และ 2. เพื่อวิเคราะห์บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครูบาภิชัยขาวปี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยมีดังนี้ ครูบาภิชัยขาวปีเป็นพระเถระที่รอบรู้ทั้งคัมภีร์ วิปัสสนาธุระ มีวิชา ปัญญา ปฏิภาณ ประสบการณ์ ปณิธาน ได้ทำบทบาทหน้าที่ของความเป็นพุทธสาวกที่ดี ทำบทบาทหน้าที่สนองงานคณะสงฆ์ด้วยความเรียบร้อย มีความกตัญญูทศเวทที่ต่อมารดาบิดาและครูบาอาจารย์ เป็นยอด มีความรักเชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ด้วยความเป็นเยี่ยม เปี่ยมด้วยคุณธรรม มีบุคลิกภาพที่น่าเลื่อมใส ธรรมะที่น่าเสนอง่ายๆ ไกลตัว ครูบาภิชัยขาวปีใช้วิธีการและเทคนิคต่างๆ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จ 2 ประการ คือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ ครูบาภิชัยขาวปีเป็นผู้รู้ตัตถุญญ มีความกตัญญูทศเวทที่ตาต่อบุพการี มีความกตัญญูต่อครูอาจารย์ มีความกตัญญูต่อพระพุทธศาสนา มีเมตตา เป็นผู้ให้ทาน และปัจจัยภายนอก คือ การเป็นผู้มีปฏิปทาจริยาวัตรและบุคลิกภาพที่งดงาม นำมาซึ่งความเลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชน เป็นผลทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนามีความสำเร็จและทำให้พระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองในถิ่นล้านนาสืบไป

คำสำคัญ: ครูบาภิชัยขาวปี, ล้านนา, พระพุทธศาสนา

Abstract

This research article has 2 objectives: 1. to study the history and conduct of Khru Ba Aphichai Khaopi and 2. to analyze the role of Khru Ba Aphichai Khaopi in spreading Buddhism. This is a qualitative research. The research results are as follows: Khru Ba Aphichai Khaopi is a monk who is knowledgeable in both the scriptures and the meditation, has knowledge, wisdom, intelligence, experience, and

determination. He has performed the role of a good Buddhist disciple, performed the role of serving the Sangha with order, was extremely grateful to his parents and teachers, loved and honored the nation, religion, and monarchy with excellence, was full of virtue, had an admirable personality, and presented simple and familiar Dharma. Khru Ba Aphichai Khaopi used various methods and techniques to spread Buddhism effectively, which had 2 factors leading to success: internal factors: Khru Ba Aphichai Khaopi was a grateful person, was grateful to his parents, was grateful to his teachers, was grateful to Buddhism, was kind, and was a giver. And external factors, namely being a person with good conduct and personality, lead to the faith of Buddhists, resulting in the success of the propagation of Buddhism and making Buddhism flourish in Lanna forever.

Keywords: Kruba Aphichai Khaopi, Lanna, Buddhism

บทนำ

พระสงฆ์ หมายถึง หมู่สาวกของพระพุทธเจ้า ได้แก่ บุคคลซึ่งฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้วเกิดความเลื่อมใส สละเรือนออกบวช ถือวัตรปฏิบัติตามพระธรรมวินัยที่พระบรมศาสดาสั่งสอน และกำหนดไว้ พระสงฆ์ไว้อยู่ 2 ประเภท คือ 1) อริยสงฆ์ 2) สมมติสงฆ์ อริยสงฆ์คือหมู่สาวกของพระพุทธเจ้าที่ได้ศึกษาพระธรรมวินัยคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าและประพฤติปฏิบัติตามคำสั่งสอนนั้นได้สำเร็จเป็นพระอริยบุคคลบรรลุมรรคผลมี 4 ประเภท คือ 1) พระโสดาบัน 2) พระสกทาคามี 3) พระอนาคามี 4) พระอรหันต์ สมมติสงฆ์ คือ หมู่พระภิกษุสงฆ์ที่อุปสมบทตามพระบรมพุทธานุญาต มีพระสงฆ์ตั้งแต่ 4 รูปขึ้นไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2548 : 496) ซึ่งหมู่พระภิกษุสงฆ์เหล่านี้ ได้สละแล้วในการครองเรือนถือเพศบรรพชิต ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดำรงชีวิตเพื่อประชาชน และสังคมมาตั้งแต่โบราณ เป็นศูนย์กลางของประชาชนทั่วไป พอพระพุทธองค์ทรงดับขันธปรินิพพานไม่นาน ก็มีพระภิกษุผู้บวชใหม่กล่าวจ้วงจาบหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ ทำให้มีการทำสังคายนาร้อยกรองพระธรรมวินัย เพื่อเป็นการวางหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ให้คงอยู่ตลอดไป พอถึงการทำสังคายนาครั้งที่ 3 หลังพระพุทธองค์ทรงดับขันธปรินิพพาน ในปีพุทธศักราช 236 โดยมีพระเจ้าอโศกมหาราช ผู้ปกครองประเทศอินเดียในสมัยนั้น มีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นอันมาก พระองค์ได้ทรงให้ความอุปถัมภ์ในการทำสังคายนาในครั้งนี้ ที่วัดอโศการาม นครปาฏลิบุตร แคว้นมคธ ทรงอาราธนาพระโมคคัลลีบุตรติสสเถระเป็นประธาน หลังจากการทำสังคายนาร้อยกรองพระธรรมวินัยเรียบร้อยแล้ว พระโมคคัลลีบุตรติสสเถระได้ส่งพระธรรมทูตออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในที่ต่างๆ 9 สายด้วยกัน โดยมีสายที่ 8 ได้เข้ามาเผย

แผ่พระพุทธศาสนาในสุวรรณภูมิ โดยการนำของพระโสณเถระและพระอุตฺตรเถระ เป็นหัวหน้าคณะ นำมาเผยแผ่ได้มาถึงประเทศไทย มีศูนย์กลางอยู่ที่จังหวัดนครปฐม

ต่อมาเมื่อพระพุทธศาสนาได้เผยแผ่เข้ามาสู่ล้านนาพระสงฆ์หรือสถาบันสงฆ์ได้มีบทบาทอย่างสูงในสังคมล้านนา เพราะพระสงฆ์จะเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาตามคติความเชื่อถือของชาวบ้านทั้งความคิดและพฤติกรรม ทั้งยังอยู่ในฐานะเป็นผู้ให้คำปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ แก่ชาวบ้าน เป็นแกนนำทางจิตวิญญาณของสังคม มีความใกล้ชิดกับชาวบ้าน นอกจากนี้ พระสงฆ์ยังเป็นผู้นำทางความคิด ความเชื่อถือและพิธีกรรมต่าง ๆ จนกลายเป็นผู้จัดวางจารีตประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนล้านนา (พระครูวิสุทธิธรรมโฆสิต, (สัมพันธ์ สิริธมโม), 2555 : 2) เหมือนอย่างครุบาในล้านนาหลายรูป เช่น ครุบาศรีวิชัย ครุบาพรหมมา ครุบาอภิชัยชาวปี ครุบาชัยวงศาพัฒนา เป็นต้น

ครุบาอภิชัยชาวปีได้รับการยกย่องนับถือเป็นครุบา ท่านได้รับโทษ 3 ครั้ง ด้วยกัน ครั้งที่ 1 ในคดีหนีทหารไม่ไปเกณฑ์ทหาร ครั้งที่ 2 เรียกรบไปจัญสร้างอุบาสกที่แม่ระมาด ครั้งที่ 3 ถูกบังคับให้สึก เพราะกลัวอาจารย์จะตีตัก ท่านจึงยอมสึกเป็นชีปะขาวอีกครั้งหนึ่งเพื่อตัดวงจรแห่งมารผจญ นับเป็นครั้งสุดท้ายแห่งการครองผ้าไตรจีวร ในที่สุดท่านก็มองเห็นสัจธรรมว่า ไม่ว่าจะห่มเหลืองหรือห่มขาว ขอให้ยึดมั่นต่อคุณงามความดีเท่านั้น ความเป็นพระอยู่ที่ใจมิใช่อยู่ที่สีของจีวร จากนั้นท่านได้ตั้งสัจจะวาจาว่า “จะไม่ขอกลับคืนสู่ม้าเหลืองชั่วชีวิต” (สุธานี จันทร์รัตนสิริ, 2552 : 13) ชีปะขาวหรือชีผ้าขาวได้มีอิทธิพลต่อสังคมล้านนามาโดยตลอด อย่างกรณีของครุบาอภิชัยชาวปี ที่ถูกบังคับให้สึกและใช้ชีวิตเป็นชีผ้าขาวมาตลอดชีวิตของ ผู้คนจำนวนมากยังคงเลื่อมใสในปฏิบัติของท่าน เห็นได้จากที่ท่านทำการก่อสร้างหรือบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ ณ ที่แห่งใดก็ตามจะมีศรัทธาจากทุกคนชั้นเข้ามาให้ความช่วยเหลืออยู่เสมอ อย่างการสร้างโรงพยาบาลลำพูนและโรงเรียนในอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดลำพูน เชียงใหม่และที่อื่น ๆ ชีวิตและผลงานของท่านครุบาอภิชัยชาวปีได้บำเพ็ญคุณประโยชน์มากมาย ทั้งประโยชน์ตน ประโยชน์ท่าน และประโยชน์ทางพระพุทธศาสนา จนมีศรัทธาสาธุชนทั่วสารทิศได้มาทำบุญและน้อมตัวเป็นศิษย์ การสร้างงานในด้านสาธารณะตามที่ต่าง ๆ ของท่านครุบาอภิชัยชาวปี ดำเนินไปโดยไม่อาศัยเงินเป็นปัจจัยหลัก แต่ใช้แรงศรัทธาของชาวบ้านเป็นพื้นฐานในการพัฒนาและสงเคราะห์ชุมชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประวัติและปฏิบัติของครุบาอภิชัยชาวปี
2. เพื่อวิเคราะห์บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครุบาอภิชัยชาวปี

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษา บทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของครูบาศรีวิชัยชาวปี เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ มีขอบเขตการทำวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารชั้นต้น (Primary Sources) คือ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.2539 และ ทุติยภูมิ (Secondary) ได้แก่ บทความ งานวิทยานิพนธ์ สิ่งตีพิมพ์ งานเขียนต่างๆ ทั้งเอกสารข้อมูลประวัติและผลงานของท่านครูบาศรีวิชัยชาวปี ที่เป็นประวัติชีวิต หลักธรรมที่พิมพ์แจกในเทศกาล และพิธีกรรมต่างๆ ตั้งแต่ 2500 – 2558

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติและปฏิปทาของครูบาศรีวิชัยชาวปีจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 20 คน

3. นำข้อมูลทั้งหมดมาศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เรียบเรียงและเขียนงานวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วปรับปรุงแก้ไขเพื่อความถูกต้อง

4. เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ประวัติและปฏิปทาของครูบาศรีวิชัยชาวปี

ครูบาศรีวิชัยชาวปี มีนามเดิมว่า จำปี นามสกุล หล้าแก้ว เป็นบุตรของพ่อเฒ่า แม่จันทา หล้าแก้ว เป็นชาวบ้านเชื้อสายลาว ชาวแม่ทย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน เกิดวันจันทร์ ที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2443 ตรงกับเดือน 7 เหนือ (ชีวประวัติครูบาศรีวิชัย (ชาวปี), 2552 : 1) เมื่อท่านอายุ 16 ปี แม่ของท่านจึงได้นำไปฝากตัวเป็นศิษย์ของท่านครูบาศรีวิชัย ท่านจึงได้เริ่มเรียนหนังสือ โดยท่านเป็นผู้มีนิสัยขยันเล่าเรียน ครูบาศรีวิชัยจึงมักใช้เวลาที่ท่านรับใช้ใกล้ชิดอบรมกล่อมเกลา ถ่ายทอดความรู้ให้ด้วยความเมตตา จนท่านครูบาศรีวิชัยมีความรู้เป็นลำดับ สามารถอ่านออกเขียนได้ และมีทักษะในการสวดมนต์ได้ดี

นอกจากนี้ ในงานก่อสร้างท่านยังถนัดในด้านการช่างมีความรู้ ความชำนาญเป็นอย่างดี ท่านปฏิบัติกรรมฐานมิได้ว่างเว้นควบคู่กับช่วยครูบาศรีวิชัย ท่านทำการก่อสร้างวัดอารามต่างๆ เป็นเวลาถึง 6 ปี ท่านครูบาศรีวิชัยจึงได้จัดอุปสมบทให้เป็นภิกษุเมื่ออายุได้ 22 ปี โดยเป็นสามเณรได้ 6 ปี แต่เพราะเหตุที่ท่านมีชื่อเหมือนกับท่านครูบาศรีวิชัย เมื่อท่านเป็นภิกษุจึงได้เปลี่ยนฉายาให้ใหม่ว่า “อภิชัยชาวปี” เมื่ออุปสมบทได้ 2 พรรษา จึงกราบลาอาจารย์ เพื่อมุ่งมั่นงานก่อสร้างปฏิสังขรณ์วัดร้างต่างๆ ตามแนวทางที่ครูบาศรีวิชัยวางไว้ ถือเป็นช่วงต้นของชีวิตพระภิกษุ ระหว่างอายุ 24 ปี จนถึงอายุ 35 ปี ที่อุทิศทุ่มเทให้แก่งานการก่อสร้างพระอารามอย่างเต็มที่

เมื่อถึงพรรษาที่ 13 ท่านถูกกลั่นแกล้ง และถูกจับดำเนินคดีในข้อหาหลบเลี่ยงการเกณฑ์ทหาร จนต้องถูกบังคับให้สึกและครองผ้าขาวเป็นครั้งแรก ในขณะที่ท่านติดคุกท่านได้ริเริ่มสร้างโรงพยาบาลลำพูนจนแล้วเสร็จ เมื่อออกจากคุกแล้ว ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้ทำการอุปสมบทให้แก่ท่านเป็นครั้งที่สอง เมื่อบวชแล้วท่านได้กราบลาพระอุปัชฌาย์ไปบูรณะวัดวาอารามต่าง ๆ ต่อมาท่านได้ถูกกลั่นแกล้งกล่าวหาว่าเรียกรับเงินสร้างโบสถ์ จนถูกจับสึกนุ่งผ้าขาวอีกเป็นครั้งที่สอง ท่านครูบาขาวปีได้พิจารณาว่าถ้ายังจะบวชอีกอาจจะทำให้ท่านครูบาเจ้าศรีวิชัยติดคุกได้ ท่านจึงสึกเป็นชีปะขาวอีกครั้ง นับเป็นครั้งสุดท้ายแล้วออกจากวัดกลับไปพักที่วัดบ้านปางด้วยความเหงาใจ

ครูบาอภิชัยขาวปี เป็นผู้มึนกีริยามารยาทเรียบร้อย อ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่ มีน้ำใจโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนสหธรรมิก ไม่โอ้อวดยกตนข่มผู้อื่น เป็นคนสุขุม พุดจาไพเราะ สุภาพ น้ำเสียงนั้นแผ่ด้วยความนิ่มนวลและแผ่ด้วยความเมตตา น่าฟัง อีกทั้งบุคลิกภาพดังกล่าวนี้มีมาตั้งแต่สมัยที่ท่านยังเป็นเด็กก็เป็นเด็กดีและได้ครูบาอาจารย์ที่ดีจึงปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ พออายุได้ 16 ปี ได้บวชเรียนในพระพุทธศาสนาและเป็นที่เคารพกราบไหว้ในฐานะเป็นพระนักปฏิบัติที่ท่านหนึ่งครูบาอภิชัยขาวปี เป็นผู้มึนบุคลิกภาพเฉพาะตัว

- (1) เป็นผู้มีความอดทนสูง
- (2) เป็นผู้มีความเมตตาเสมอภาค
- (3) เป็นผู้มีความเพียรสูง
- (4) เป็นผู้ตั้งอยู่ในความกตัญญูกตเวทีตาธรรม
- (5) เป็นผู้สำรวมอินทรีย์
- (6) เป็นผู้มีความวิเวกสุภาสิต
- (7) เป็นผู้บำเพ็ญทาน (อภัยทาน)
- (8) เป็นผู้ให้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน
- (9) เป็นผู้มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง

อย่างไรก็ตาม แม้ท่านจะมีบุคลิกภาพไม่ครบถ้วนตามที่ปรากฏในพระบาลีหรือในอรรถกถาก็ตาม กล่าวโดยรวมแล้วท่านเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพอยู่ในขั้นดี ซึ่งสอดคล้องกับบุคลิกภาพที่สุมน อมรวิวัฒน์ ได้สรุปไว้ คือ ท่านมีบุคลิกภาพดังนี้ (สุมน อมรวิวัฒน์, 2530 : 98)

- (1) เป็นผู้มีบุคลิกภาพทางกาย มีความสะอาด สงบและสำรวม
- (2) เป็นผู้มีความสุขจิตดี ชี้นะประโยชน์แก่ผู้อื่นด้วยเมตตาธรรม
- (3) เป็นผู้มีความมั่นใจในตนเองสูง เนื่องจากเป็นผู้รู้จักจริงและปฏิบัติจริง

ครูบาอภิชัยขาวปี เป็นพระที่มีความอดทน มั่นคงในพระธรรมวินัยโดยเคร่งครัด ทรงจำสวดมนต์สูตรต่าง ๆ ได้แม่นยำ โดยเฉพาะมงคล 38 ประการ ซึ่งประกอบไปด้วยคำอธิบาย ท่านสามารถ

ห้องจำได้ภายในคืนเดียวเท่านั้น จึงควรแก่การยกย่องเชิดชูบูชาของคณะสงฆ์และศรัทธาประชาชนทั่วไป แม้อายุจะมากแล้วยังทรงจำสวดมนต์ได้แม่นยำ

ครูบาอภิชัยชาวปี เป็นผู้ที่มีนิสัยอ่อนน้อมถ่อมตนต่อครูบาอาจารย์ พระเถระผู้ใหญ่ และพระผู้น้อย ตลอดถึงรู้จักยกย่องให้เกียรติผู้อื่นเสมอ ปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ร่าเริงแจ่มใส เป็นกันเองต่อทุกคน ไม่ถือตัว เข้าพบได้ง่าย สรรวมอินทรีย์ทุกอริยาบถ เป็นที่น่าเคารพกราบไหว้ ทำให้ผู้ที่พบเห็นเกิดความเลื่อมใสอย่างยิ่ง กล่าวได้ว่าครูบาอภิชัยชาวปีมีปฏิปทาคือการดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย ชอบสมถะสงบเสงี่ยม อยู่อย่างสันโดษ มีจริยาวัตรตรงดงามคือเป็นผู้ปฏิบัติกรรมฐานทั้งสมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน ทำวัตรสวดมนต์ตลอดสม่ำเสมอ อีกทั้งยังมีบุคลิกภาพที่จัดอยู่ในระดับขั้นที่ดี คือเป็นผู้ที่มีอารมณ์เบิกบาน ยิ้มแย้ม แจ่มใส พูดเสียงเบาแต่มีพลัง จึงทำให้ครูบาอภิชัยชาวปีเป็นที่เคารพกราบไหว้ของคนทั่วไปด้วยความศรัทธา ครูบาอภิชัยชาวปี ได้สร้างสรรค์ผลงานไว้กับพระพุทธศาสนาอย่างมากมาย เจริญรอยตามครูบาเจ้าศรีวิชัย ผู้เป็นครูบาอาจารย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทด้านสาธารณูปการ บทบาทด้านการศึกษา บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ และบทบาทด้านการเผยแผ่ธรรม

ครูบาอภิชัยชาวปีได้สร้างผลงานด้านสาธารณูปการไว้มากมาย ในปี พ.ศ. 2477 ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้อำนวยการสร้างถนนขึ้นดอยสุเทพ โดยใช้เวลา 5 เดือน 22 วัน ตั้งแต่วันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2477 ถึงวันที่ 30 เมษายน 2478 ผู้มีศรัทธาต่อครูบาศรีวิชัยทั้งฝ่ายสงฆ์และฆราวาส โดยเฉพาะพวกกระเหรี่ยงจากอำเภอลำปางได้มาร่วมงานกันเป็นจำนวนมาก ระยะทางที่สร้าง 11,530 ก.ม. ครูบาอภิชัยชาวปีท่านได้เดินทางไปร่วมสร้างถนนขึ้นดอยสุเทพตั้งแต่ปีแรกที่เริ่มสร้างมีคณะศรัทธาจำนวนหนึ่งติดตามไปจากวัดพระพุทธรูปหะเมาะ อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ดังปรากฏในหนังสือชีวประวัติครูบาเจ้าอภิชัยชาวปีพอทราบข่าวครูบาเจ้าศรีวิชัยผู้เป็นอาจารย์มาสร้างทางขึ้นดอยสุเทพ ท่านจึงพากระเหรี่ยง 500 คน ไปช่วยทำถนนขึ้นดอยสุเทพจนเสร็จและกลับมาพักกับครูบาเจ้าศรีวิชัยที่วัดพระสิงห์ในตัวเมือง จังหวัดเชียงใหม่ นอกจากผลงานด้านสาธารณูปการที่ครูบาอภิชัยชาวปีได้ปฏิบัติมาในอดีตครั้งติดตามครูบาเจ้าศรีวิชัยและในส่วนของวัดพุทธรูปหะเมาะแล้ว ครูบาอภิชัยชาวปี ยังได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาในด้านการก่อสร้างถาวรวัตถุอีกมากมาย

ในส่วนการช่วยเหลืองานด้านการศึกษาสงเคราะห์และงานด้านสาธารณประโยชน์หรือสังคมสงเคราะห์อันเป็นการสร้างสรรค์งานด้านสาธารณูปการให้กับพระพุทธศาสนาและองค์กรหน่วยงานต่างๆ อีกมากมาย เพื่อแสดงให้เห็นถึงความมีเมตตาธรรมและบารมีของครูบาอภิชัยชาวปี อีกแง่มุมหนึ่ง งานด้านการศึกษาสงเคราะห์และงานสาธารณประโยชน์หรือสังคมสงเคราะห์ของครูบาอภิชัยชาวปี ครูบาอภิชัยชาวปี เป็นพระมหาเถระที่สนับสนุนส่งเสริมงานด้านการจัดการและบริหารการศึกษาครูบาเป็นพระมหาเถระชาวล้านนาที่มีเมตตาธรรมสูงอีกทั้งยังเป็นผู้ที่มีปฏิปทาจริยาวัตรตรงดงามยิ่ง หรือเป็นครูบาที่เจริญรอยตามครูบาเจ้าศรีวิชัยผู้เป็นครูบาอาจารย์ได้อย่างสมบูรณ์ นอกจาก

ท่านได้ปฏิบัติธรรมเป็นการส่วนตัวแล้ว ยังได้ช่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยการอบรมสั่งสอนลูกศิษย์ตลอดถึงศรัทธาประชาชนให้ตั้งอยู่ในพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าด้วย การอบรมสั่งสอนนั้น ก็ถือได้ว่าเป็นการบริการและการจัดการศึกษาอย่างหนึ่ง ซึ่งครูบาอภิชัยชาวปี ก็ได้ทำหน้าที่นี้อย่างสมบูรณ์

2. บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครูบาอภิชัยชาวปี

ครูบาอภิชัยชาวปี ตั้งแต่เป็นสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและยังได้ศึกษาวิชาความรู้จากครูบาอาจารย์คือครูบาศีลธรรมหรือครูบาเจ้าศรีวิชัยนักบุญแห่งล้านนาไทย ท่านเป็นศิษย์ของครูบาศรีวิชัยตั้งแต่อายุได้ 16 ปี เป็นสามเณรและเป็นพระภิกษุ กล่าวได้ว่า ครูบาอภิชัยชาวปี ได้ยึดถืออาจารย์วัตรปฏิบัติตามคำสอนของครูบาอาจารย์อย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ติดตามครูบาศรีวิชัยไปเกือบทุกหนทุกแห่ง ได้ออกเผยแผ่พระพุทธศาสนาพร้อมกับครูบาศรีวิชัยมาโดยตลอด จนกระทั่งครูบาเจ้าศรีวิชัยได้มรณภาพลง ท่านครูบาอภิชัยชาวปีในฐานะที่เป็นศิษย์ของครูบาเจ้าศรีวิชัยก็นำเอาหลักคำสอนที่ครูบาได้สอนไว้นามาประพฤติปฏิบัติ และครูบาอภิชัยชาวปีได้เรียนรู้วิธีการปฏิบัติสมถกรรมฐานมาจากครูบาเจ้าศรีวิชัย ดังนั้นแนวทางปฏิบัติจึงไม่แตกต่างไปจากครูบาเจ้าศรีวิชัย กล่าวได้ว่า วิธีการและเนื้อหาสาระของสมถกรรมฐานจึงเหมือนกันกับของครูบาเจ้าศรีวิชัยทุกอย่างเช่นวิธีนับลูกประจำครูบาอภิชัยชาวปีได้ใช้วิธีการเผยแผ่และเนื้อหาสาระของสมถกรรมฐานอีกอย่างหนึ่งนอกเหนือจากการนั่งสมาธิภาวนาก็คือ วิธีการภาวนาโดยนับลูกประจำ เพื่อให้จิตเป็นสมาธิ หรือจิตใจสงบนิ่ง อันเป็นเบื้องต้นของสมถกรรมฐาน วิธีนับลูกประจำของครูบาอภิชัยชาวปี ได้รับสืบทอดมาจากครูบาอาจารย์รุ่นก่อน ๆ โดยครูบาอภิชัยชาวปีได้ศึกษาเล่าเรียนจากครูบาอาจารย์แล้ว ได้ถ่ายทอดสู่ศิษยานุศิษย์ต่อๆ มาจนกระทั่งปัจจุบัน ครูบาอภิชัยชาวปีก็ยังใช้ปฏิบัติและสอนศรัทธาประชาชนอยู่ตราบถึงทุกวันนี้ นับได้ว่า วิธีการนับลูกประจำอันเป็นสมถกรรมฐาน ซึ่งครูบาอภิชัยชาวปี ใช้เป็นวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ดีในระดับหนึ่ง ซี่ปะขาว หมายถึง นักบวชผู้นับถือพุทธศาสนาประเภทหนึ่ง ที่มุ่งชาวหม่มขาว ประพฤติพรหมจรรย์ แต่ไม่อยู่วัด เทียวภิกขาจารไปเรื่อย ๆ บางคนก็อาศัยอยู่วัดร่วมกับพระภิกษุ และทำกิจกรรมเช่นเดียวกับพระภิกษุ เป็นแต่ว่ายังมิได้บรรพชาอุปสมบทเท่านั้น แต่ในกรณีของครูบาอภิชัยชาวปีถือว่าคุณได้บวชเรียนมานานหลายปีแต่ด้วยเหตุบ้านการเมืองทำให้ท่านต้องได้ลาสิกขา แต่ท่านก็ยังถือศีล 227 ข้ออยู่ ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยเหมือนพระทุกประการ แต่เพียงว่าท่านมุ่งหม่มผ้าขาวแทน ครูบาอภิชัยชาวปีในฐานะที่เป็นซี่ปะขาว ท่านได้บำเพ็ญประโยชน์มากมายให้แก่พระพุทธศาสนาอีกอย่างหนึ่งท่านมีความกตัญญูต่อครูบาอาจารย์เป็นเลิศ ครูบาอาจารย์ของท่านก็คือครูบาเจ้าศรีวิชัยซึ่งท่านเคารพนับถือมาก จะเห็นได้ว่างานก่อสร้างที่ไหนที่เกี่ยวข้องกับครูบาเจ้าศรีวิชัย ครูบาภิชัยชาวปีก็ไปช่วยทุกครั้ง แม้แต่หลังจากที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้มรณภาพลง ครูบาภิชัยชาวปีก็เจริญรอยตามอาจารย์โดยสืบสานปณิธานของครูบาเจ้าศรีวิชัย โดยมีการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ไว้มากมาย

ดังที่ปรากฏในผลงานของท่าน แต่ในฐานะที่ท่านเป็นชีวะชาวท่านก็ทำหน้าที่ดูแลวัดพระพุทธบาทพนาหนาม มีอำนาจหน้าที่เหมือนเจ้าอาวาสทุกอย่าง แต่สถานะของท่านเพียงนุ่งผ้าขาวเท่านั้น

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า ครูบาภิชัยชาวปีทำหน้าที่ดูแลวัดได้เป็นอย่างดี และถือว่าประสบความสำเร็จในการทำหน้าที่เจ้าอาวาสในระดับหนึ่ง ปัจจัยที่ช่วยครูบาภิชัยชาวปีประสบความสำเร็จ ในการดูแลวัด คือ ครูบา มีความเมตตาเป็นหลัก คือ มีความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุข ด้วยจิตอันแผ่เมตตาและคิดทำประโยชน์แก่ผู้อื่นและสิ่งอื่น ซึ่งเป็นความรักใคร่ที่ปราศจากราคะความกำหนัด ความรักความหวังดี ความปรารถนาดีนั้น เป็นการแสดงออกซึ่งมิตรภาพไมตรีของมนุษย์ที่มีต่อกันตลอดถึงสัตว์และธรรมชาติสิ่งแวดล้อมด้วย ด้วยต้องการมุ่งหวังแต่ความสุขแก่เขา ไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทนสิ่งอื่นใดนอกจากให้เขาเป็นสุข โดยการแสดงออก 3 ทาง คือ เมตตา กายกรรม เมตตาทางกาย เมตตา วาจากรรม เมตตาทางวาจา และเมตตา มโนกรรม เมตตาทางใจ

เมื่อกล่าวโดยรวมแล้วท่านมีคุณลักษณะพิเศษ ดังนี้คือ

1. เกรงครัตในพระธรรมวินัย เรื่องพระธรรมวินัยครูบาภิชัยชาวปีจะเคร่งครัดมาก เน้นไม่ให้เกิดความเสียหาย ทำอะไรท่านจะสอนให้คำนึงถึงชื่อเสียงของวัดก่อนเพราะเป็นวัดใหญ่ถ้าเสียหายจะกระเทือนไปทั้งวัดทั้งพระศาสนา

2. ใส่ใจในการทำวัตรสวดมนต์ เรื่องกิจของสงฆ์ท่านจะสอนพระภิกษุสามเณรด้วยนะให้ทำ นำให้ดู อยู่ให้เห็น ท่านจะไม่พูดมาก ไม่พูดมั่ว แต่จะทำให้ดูมาก ๆ ไม่ทำให้ดูมั่ว ๆ เป็นแบบอย่างทางอุดมคติ และทราบกันดีของพระภิกษุสามเณรในวัด

3. ปกป้องคนดี ไม่ย่ำยีคนทำผิด เอกลักษณ์ของท่านอีกอย่างหนึ่ง คือ การยกย่องคนทำดี ปราบคนทำเลว ท่านจะเน้นย้ำเสมอว่า คนที่มี ความรู้ มีการศึกษา แต่ขาดคุณธรรม ใช้ไม่ได้ เราจะต้องสร้างคนดี เพื่อควบคุมคนเก่ง จะต้องมิวิชาจรณสัมปันโน ความรู้ต้องคู่คุณธรรม

4. มีไมตรีจิต เมตตา กรุณา ท่านจะมีเมตตาธรรมสูง มีน้ำใจเฟื่อแผ่แก่ ทุกคน จะปลุกเสกอะไรก็ขลัง จะสั่งอะไรก็ศักดิ์สิทธิ์ นิยมใช้พระคุณให้พิเศษ ส่วนพระเดชใช้ในคราวจำเป็น ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ไม่มีอคติ ให้โอกาสทุกคนทำงานได้อย่างเต็มที่ ตามความรู้ ความสามารถ ความฉลาด ความถนัด ความใส่ใจ ไม่คโลกงำ ไม่แทรกแซง ไม่ให้แบ่งพรรคแบ่งฝ่าย แต่ให้สมานฉันท์ สามัคคี

5. มีมารยาทเรียบร้อย ท่านเป็นพระเถระมีความประพฤติที่งดงาม นุ่งห่มเรียบร้อย ท่วงท่าลีลาเหมาะสม นำเลื่อมใสศรัทธา เป็นบุญตาแก่ผู้พบเห็น

6. ไม่ปล่อยเวลาให้ว่าง ครูบาภิชัยชาวปีเป็นคนมีความรู้มาก รู้รอบรู้ลึก รู้แจ้ง เพราะท่านเป็นคนอ่านหนังสือมาก ชอบการศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ

7. เป็นนักสร้างนักพัฒนา ครูบาภิชัยชาวปีเป็นนักสร้างคน สร้างวัดคู่ สร้างความรู้ สร้างคุณธรรม นักพัฒนาสติปัญญา พัฒนาศาสนา พัฒนาบ้านเมือง พัฒนาประเทศชาติ

ในส่วนคุณสมบัติหรือเอกลักษณ์พิเศษหรือกุศโลบายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครูบา อภิชัยขาวปีว่า ครูบาเพียงพร้อมไปด้วยคุณสมบัติของนักเผยแผ่พุทธธรรม มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส มีจิตใจที่ดั่งงาม สงบเยือกเย็น เป็นผู้สร้างงาม ในท่ามกลางบริษัท เป็นที่เคารพ สักการะ บูชา ศรัทธา ของประชาชนทั่วไป เมื่อกล่าวโดยรวมท่านได้กล่าวถึงคุณสมบัติที่เป็นเอกลักษณ์ของครูบาอภิชัยขาวปี ไว้ว่า

1. มีปฏิปทา ครูบาเป็นพระเถระที่พูดกันเอง พูดแบบระมัดระวัง และไม่พูดโอ้อวดความรู้ที่มี ไม่อวดดี ไม่บ้ายอ ไม่ก่อความเดือดร้อนให้ใคร ๆ

2. มีคารวะธรรม ไม่เคยดูถูก รุกรานคน อ่อนน้อมถ่อมตนต่อพระผู้ใหญ่ มีน้ำใจกับพระผู้น้อย คอยใส่ใจต่อเพื่อนเสมอ เป็นห่วงเป็นใย ไม่ถือตัว ไม่เย่อหยิ่ง เสมอต้นเสมอปลาย

3. มีความกตัญญูเป็นเลิศ ครูบามีความกตัญญูต่อพ่อ แม่ครูบาอาจารย์ เป็นแบบอย่างที่ดีให้ ลูกศิษย์ลูกหลาน เป็นที่กล่าวขานว่า เป็นพระยอดกตัญญู ได้ดีแล้วไม่ลืมผู้มีพระคุณ เพื่อนพ้อง น้องพี่

4. ข้อวัตรปฏิบัติส่วนตัวเป็นยอด ขยันทำวัตร สวดมนต์ ครูบาเผยแผ่ด้วยเอาตัวเองเป็นเครื่อง ทดลองปฏิบัติ ทำตัวเองให้ลำบากก่อน ปฏิบัติเป็นตัวอย่าง ทำให้เห็นซึ่งเป็นเรื่องที่ทำได้ยากยิ่ง

นอกจากนั้น ยังพบอีกว่าครูบาเป็นพระที่น่าเคารพเลื่อมใส มีวัตรปฏิบัติที่งดงาม สมควรแก่ฐานะ เป็นผู้หนักแน่นมั่นคงในพระพุทธศาสนา มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส ท่านเป็นนักเผยแผ่ที่มีเอกลักษณ์ พิเศษ คือ

1. รักการอ่านหนังสือ การศึกษา ครูเป็นพระที่ชอบการอ่านหนังสือ ชอบศึกษา หาความรู้ อยู่เสมอ ไม่ปล่อยให้ว่างเปล่า เวลาเข้าไปกราบท่าน จะเห็นครูบาอ่านหนังสือเป็นประจำ

2. มีเมตตาสม่ำเสมอ ความมีเมตตากรุณาของครูบา นั้น ไม่จำกัดกาล สถานที่ ไม่จำกัดบุคคล ท่านเดินไปไหนกลับมาถ้าเจอลูกศิษย์ครูบาจะชวนมาฝาก ครูบาเมตตากรุณาให้คำปรึกษาแนะนำสั่งสอนธรรมะเสมอ เมื่อลูกศิษย์กราบเรียนถามโดยไม่เกียจกร่อน ไม่หลบหนี เพราะความใจดีมีเมตตาธรรมของท่าน

3. มีความเรียบง่าย ทักทายเป็นกันเอง ท่านดำรงสมณะเพศแบบเรียบง่าย เรียบร้อย ดั่งงาม ตามพระธรรมวินัย ที่สำคัญท่านทักทายเป็นกันเองกับลูกศิษย์เสมอ ไม่ถือตัว เป็นกันเอง แต่น่าเกรงขามน่าเลื่อมใส ด้วยความดีในตัวท่าน

บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครูบาอภิชัยขาวปี สามารถสรุปได้ 4 ด้าน ดังนี้

บทบาทด้านสาธารณูปการ : ครูบาอภิชัยขาวปีได้สร้างผลงานด้านสาธารณูปการไว้มากมาย ในปี พ.ศ. 2477 ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้อำนวยการสร้างถนนขึ้นดอยสุเทพ โดยใช้เวลา 5 เดือน 22 วัน ตั้งแต่วันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ.2477 ถึงวันที่ 30 เมษายน 2478 ผู้มีศรัทธาต่อครูบาศรีวิชัยทั้งฝ่าย สงฆ์และฆราวาส โดยเฉพาะพวกกระเหรี่ยงจากอำเภอลี้จังหวัดลำพูน ได้มาร่วมงานกันเป็นจำนวนมาก ระยะทางที่สร้าง 11,530 ก.ม. ครูบาอภิชัยขาวปีท่านได้เดินทางไปร่วมสร้างถนนขึ้นดอยสุเทพ

ตั้งแต่ปีแรกที่เริ่มสร้างมีคณะศรีทธาจำนวนหนึ่งติดตามไปจากวัดพระพุทธรบาทตะเมาะ อำเภอตอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ นอกจากผลงานด้านการสาธารณูปการที่ครูบาศรีวิชัยชาวปีได้ปฏิบัติมาในอดีต ครั้งติดตามครูบาเจ้าศรีวิชัยและในส่วนของวัดพุทธรบาทผาหนามแล้ว ครูบาศรีวิชัยชาวปี ยังได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาในด้านการก่อสร้างถาวรวัตถุอีกมากมาย

บทบาทด้านการศึกษา : ครูบาศรีวิชัยชาวปี เป็นพระมหาเถระที่สนับสนุนส่งเสริมงานด้านการจัดการและบริหารการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและบาลีของคณะสงฆ์จังหวัดลำพูนมาโดยตลอด ถึงแม้ว่าครูบาศรีวิชัยชาวปีจะไม่ได้ศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลีจนจบ หรือเปรียญใดเลยก็ตาม แต่ครูบาศรีวิชัยชาวปี ก็ได้ศึกษาเรียนรู้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาและเรียนรู้การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานจากครูบาเจ้าศรีวิชัยผู้เป็นอาจารย์ ในส่วนของวิปัสสนาธุระคือการศึกษา ด้านการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน นอกจากครูบาศรีวิชัยชาวปี ได้ศึกษาปฏิบัติเจริญรอยตามครูบาเจ้าศรีวิชัย ซึ่งเป็นอาจารย์แล้ว ยังได้สนับสนุนส่งเสริมและถ่ายทอดวิธีการปฏิบัติเจริญวิปัสสนาให้แก่ลูกศิษย์ทั้งที่เป็นบรรพชิตและคฤหัสถ์อีกด้วย

บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ สังคมสงเคราะห์ : ครูบาศรีวิชัยชาวปี เป็นประธานสร้างโรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัดลำพูน จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำปาง และจังหวัดตาก สรุปพอเป็นตัวอย่าง เช่น พ.ศ. 2494 สร้างโรงเรียนบ้านสามหลังตำบลสองแคว อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นจำนวนเงิน 60,000 บาท สร้างโรงเรียนบ้านหลวงศรีจอมทอง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นจำนวนเงิน 175,039.50 บาท พ.ศ. 2495 สร้างโรงเรียนบ้านห้วยน้ำดิบ ตำบลช่วงเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นจำนวนเงิน 73,191 บาท สร้างโรงเรียนบ้านสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นจำนวนเงิน 40,272.50 บาท สร้างโรงเรียนบ้านท่าช้าง ตำบลหนองล่อง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน เป็นจำนวนเงิน 125,105.90 บาท เป็นต้น

บทบาทด้านการเผยแผ่ธรรม : ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครูบาศรีวิชัยชาวปี ครูบาเป็นพระเถระที่รอบรู้ทั้งคัมภีร์ วิปัสสนาธุระ มิวชา ปัญญา ปฏิภาณ ประสพการณ์ ปณิธาน ได้ทำบทบาทหน้าที่ของความเป็นพุทธสาวกที่ดี ทำบทบาทหน้าที่สนองงานคณะสงฆ์ด้วยความเรียบร้อย มีความกตัญญูทวาทะที่ต่อมารดาบิดาและครูบาอาจารย์เป็นยอด มีความรักเชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ด้วยความเปี่ยมเปี่ยมด้วยคุณธรรม ท่านมีบุคลิกภาพที่น่าเลื่อมใส ปฏิภาณว่องไว ธรรมะที่นำเสนออย่างๆ ใกล้เคียงตัว ตรงประเด็น เนื้อหาสาระธรรมได้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคคล ครอบครัว สังคมให้เกิดสันติ และการใช้วิธีการและเทคนิคต่าง ๆ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

ครูบาอภิชัยชาวปี เป็นพระมหาเถระที่ได้สร้างคุณูปการต่อพระพุทธศาสนาในล้านนาเป็นอย่างยิ่ง ท่านได้รับยกย่องให้เป็น ครูบา เพราะท่านมีความเชี่ยวชาญ มีภูมิธรรม ภูมิรู้ ปฏิปทาและจริยาวัตรอันงดงาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวิสุทธิธรรมโฆสิต (สัมพันธ์ สิริธมโม) (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความเป็นครูบา : กรณีศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน” ระบุว่า ครูบาเป็นคำยกย่องที่ประชาชนมอบให้หรือใช้เรียกพระภิกษุสงฆ์ที่ทรงคุณ ทรงพระไตรปิฎก เชี่ยวชาญทั้งในด้านคันถธุระและวิปัสสนาธุระ ประพฤติดีปฏิบัติชอบ มีภูมิรู้ ภูมิธรรม ภูมิฐาน เป็นพระเถระผู้มีราตรีนานคือ มีอายุพรรษามากพอสมควร โดยประมาณอายุ 60 ปี และมีพรรษา 40 พรรษา ขึ้นไป เป็นต้น นอกจากนี้ครูบาอภิชัยชาวปี ยังถือได้ว่าเป็นศิษย์เอกของครูบาเจ้าศรีวิชัยที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ทั้งทางด้านกรรมฐานและการสาธารณสุขสงเคราะห์ ดังจะเห็นว่า ลูกศิษย์ของครูบาศรีวิชัยนั้นจะมีความโดดเด่นในด้านนี้ เช่น ครูบาชัยวงศาพัฒนา เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย พระครูพัฒนธรรมสุนทร (โสภา ทาปัน) (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระครูพัฒนกิจจานุรักษ์ (ครูบาชัยวงศาพัฒนา) ในการสงเคราะห์ชุมชน” พบว่า พระสงฆ์จากสำนักของครูบาเจ้าศรีวิชัยที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้หลายท่าน กล่าวคือ ครูบาอภิชัยชาวปี ครูบาชัยลังกา เป็นต้น

องค์ความรู้ที่ได้รับ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาถือเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ เป็นบทบาทสำคัญในการดำรงอายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยาว รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์นั้นมีความแตกต่างกันออกไปตามความถนัด ความชำนาญของแต่ละรูป จากการศึกษาประวัติและปฏิปทาของครูบาอภิชัยชาวปีแล้ว จะเห็นได้ว่า ท่านเป็นพระสงฆ์ที่มีบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในล้านนาเป็นอย่างมาก เพราะอาศัยปัจจัยทั้งภายในและปัจจัยภายนอกที่เกื้อหนุน สนับสนุน ส่งเสริมแก่กัน ซึ่งสามารถสรุปเป็นแผนภูมิ ได้ดังนี้

ปัจจัยภายนอก

- ความเคารพในครูบาอาจารย์
- ความเป็นบุคคลในพื้นที่
- แรงสนับสนุนจากประชาชน

ปัจจัยภายใน

- ความมั่นคงในพระพุทธศาสนา
- ความรู้ ความสามารถ
- ความเด็ดเดี่ยว

สรุป

ปัจจัยที่มีผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนานอกจากรูปแบบและวิธีการเผยแผ่แล้ว สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ เช่น ลมฟ้าอากาศ วิถีดำเนินชีวิตของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น อัธยาศัย การศึกษา ความเชื่อ ทศนคติ จารีต วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ เป็นอุปสรรคต่อการเผยแผ่งานทางพระพุทธศาสนา เพราะฉะนั้น พระสงฆ์ผู้เผยแผ่นอกจากปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามธรรมวินัยแล้วจำเป็นต้องมีความชำนาญและความสามารถในหลายๆ ด้านประกอบกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณสมบัติของพระสงฆ์หรือตัวผู้สื่อเอง ซึ่งนับเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการสร้างศรัทธาให้เกิดแก่ผู้ฟังที่ได้พบและได้เห็น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลจากการศึกษาวิจัย มีข้อที่ควรเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ก็คือทำให้รู้เกี่ยวกับวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพุทธเจ้าและของพระสาวกสามารถนำเอาคุณธรรมจากการที่ได้ศึกษานี้ไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง และครูบาภิชัยขาวปีเป็นพระเถระผู้ใหญ่ เป็นที่เคารพของศรัทธาประชาชนโดยทั่วไปตลอดจนถึงพระภิกษุสามเณร ที่เป็นศิษย์มีความเลื่อมใสศรัทธาในตัวท่านเป็นอย่างมาก ท่านเป็นพระที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตนปฏิบัติทางจริยาวัตรงดงาม ผู้ใดได้เห็นได้สนทนาธรรมด้วย ครูบาภิชัยขาวปี ท่านพูดธรรมแบบง่ายๆ แต่เป็นที่น่าอัศจรรย์ใจผู้ที่สนทนาด้วยหรือสอนธรรมให้ผู้ฟังหรือผู้สนทนาด้วยก็เข้าใจในหลักธรรมนั้นโดยไม่มี ความสงสัยเลย โดยเฉพาะความมีเมตตาของท่านใครจะเข้าไปพบก็สามารถพบง่ายท่านไม่มีการแบ่งชนชั้นว่าคนนี้รวย คนนี้ยากจน แต่ครูบาภิชัยขาวปีให้ความเสมอภาคกันหมด ครูบาภิชัยขาวปีเป็นผู้ที่มีความร่าเริง และยิ้มแย้มแจ่มใส

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเปรียบเทียบบทบาทและวิธีการเผยแผ่ของครูบาภิชัยขาวปีกับพระสงฆ์นักเผยแผ่พระพุทธศาสนารูปอื่น ๆ ในอดีตหรือปัจจุบัน และควรมีการศึกษาประวัติและผลงานของพระมหาเถระในอดีตที่มีผลงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่โดดเด่นและแตกต่างจากพระเถระรูปอื่น ๆ และควรศึกษาเปรียบเทียบบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครูบาขาวปี

บรรณานุกรม

- ชีวประวัติครูบาเจ้าอภิชัย (ขาวปี). (2552). วัดพุทธบาทผาหนาม อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน. ลำพูน: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนสามัญณัฐผลการพิมพ์.
- พระครูพุทธวิจิตรธรรมสุนทร (โสดา ทาป็น). (2555). “บทบาทของพระครูพัฒนกิจจานุรักษ์ (ครูบาชัยยะวงศาพัฒนา) ในการสงเคราะห์ชุมชน”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวิสุทธิธรรมโฆสิต (สัมพันธ์ สิริธมโม). (2555). “ความเป็นครูบา: กรณีศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2548). พจนานุกรมศัพท์ศาสนาสากล อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน
- สุธานี จันทร์รัตนสิริ. (2552). ชิวประวัติครูบาเจ้าอภิชัย (ขาวปี). ลำพูน: ณัฐผลการพิมพ์.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2530). การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส. ปรินต์ติ้ง เฮ้าส์.